

ΝΕΕΣ ΑΠΟΙΚΙΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ: Με τις μετακινήσεις των Ελλήνων από τα χωριά σε περιοχές όπου μπορούσαν να ζήσουν καλύτερα και με περισσότερη ασφάλεια δημιουργήθηκαν οι πόλεις - κράτη. Κέντρο της νέας πόλης ήταν η ακρόπολη, στο πιο ψηλό σημείο της περιοχής. Εκεί βρίσκονταν οι ναοί των θεών και τα δημόσια κτίρια. Γύρω από αυτή χτίστηκαν οι κατοικίες των ανθρώπων και ο χώρος προστατευόταν από ψηλά τείχη. Όταν ο πληθυσμός αυξήθηκε, μερικοί αποφάσισαν να εγκαταλείψουν την πόλη τους. Η πόλη ρωτούσε το μαντείο των Δελφών για το κατάλληλο μέρος όπου θα γινόταν η εγκατάσταση. Τα παράλια της Μεσογείου και του Εύξεινου πόντου γέμισαν από αποικίες. Οι πιο πολλές δημιουργήθηκαν στην Κάτω Ιταλία και τη Σικελία, έτσι που η περιοχή να ονομαστεί Μεγάλη Ελλάδα.

ΤΑ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΪΚΗ ΕΛΛΑΔΑ: Τον παλιό καιρό, αρχηγός του κράτους ήταν ο βασιλιάς. Όταν είχε να ανακοινώσει κάτι, καλούσε το λαό σε συγκέντρωση στην αγορά. Η ζωή όμως άλλαξε. Κάποιοι που είχαν πολλά κτήματα, οι άριστοι, παραμέρισαν το βασιλιά και πήραν την εξουσία. Το πολίτευμα τότε έγινε αριστοκρατικό. Με την ανάπτυξη του εμπορίου κάποιοι άνθρωποι πλούτισαν και πήραν την εξουσία από τους ευγενείς. Το πολίτευμα έγινε ολιγαρχικό. Ο λαός είχε πολλά παράπονα και συχνά γίνονταν ταραχές. Την κατάσταση αυτή εκμεταλλεύτηκαν φιλόδοξοι άνθρωποι που κέρδισαν την εμπιστοσύνη του λαού. Με τη βοήθειά του έγιναν τύραννοι, οι οποίοι δεν έδιναν λόγο σε κανέναν για ό,τι έκαναν. Τα προβλήματα όμως παρέμεναν. Οι περισσότεροι είχαν πολλά χρέη και δεν είχαν χωράφια για να καλλιεργήσουν. Σε πολλές πόλεις έγιναν επαναστάσεις και έδιωξαν τους τυράννους. Στην Αθήνα σιγά σιγά έπαιρνε την εξουσία ο λαός. Το πολίτευμα γινόταν δημοκρατικό.

ΟΙ ΔΕΣΜΟΙ ΠΟΥ ΕΝΩΝΑΝ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ: Οι πανελλήνιοι αγώνες, τα μαντεία, οι Αμφικτιονίες ήταν μερικές από τις δραστηριότητες που έκαναν τους Έλληνες ν' ανταμώνουν. Πανελλήνιοι αγώνες γίνονταν στην Ολυμπία, στον Ισθμό, τους Δελφούς και τη Νεμέα. Πριν αρχίσουν οι αγώνες, αγγελιαφόροι μετέφεραν το μήνυμα των αγώνων σ' όλες τις πόλεις. Οι πόλεμοι σταματούσαν. Οι νικητές των αγώνων στεφανώνονταν με κλαδί ελιάς και κέρδιζαν την αγάπη και την εκτίμηση όλων. Οι Έλληνες, για να βρούνε απαντήσεις στα προβλήματά τους, πήγαιναν στα μαντεία. Το πιο γνωστό ήταν το μαντείο των Δελφών που ήταν αφιερωμένο στο θεό Απόλλωνα. Οι χρησμοί, όπως λέγονταν οι απαντήσεις που έδινε η Πυθία, δεν είχαν ξεκάθαρο νόημα. Οι άνθρωποι που κατοικούσαν γύρω από τέτοιους ιερούς τόπους, σχημάτιζαν ενώσεις, τις Αμφικτιονίες, για να προστατεύσουν τους θησαυρούς που υπήρχαν εκεί. Όταν γινόταν συνέλευση, κάθε πόλη έστελνε δυο αντιπροσώπους. Οι αποφάσεις που παίρνονταν ήταν σεβαστές απ' όλους τους κατοίκους της περιοχής.

Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΪΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ: Οι ναοί που χτίζονται αυτή την εποχή έχουν δωρικό ή ιωνικό ρυθμό. Η διαφορά ανάμεσά τους ήταν κυρίως στους κίονες (κολόνες). Από τα έργα της γλυπτικής ξεχωρίζουν οι κούροι, γυμνοί νέοι άνδρες και οι κόρες, νεαρές γυναίκες ντυμένες με ελαφριά ρούχα και καλοχτενισμένες. Τα αγγεία έχουν σκηνές από τη μυθολογία και την ιστορία. Οι μορφές ζωγραφίζονταν με μαύρο χρώμα, μελανόμορφος ρυθμός ή με κόκκινο, ερυθρόμορφος ρυθμός.

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ: Αυτή την περίοδο οι ποιητές δεν ασχολούνται με τους ήρωες και τα κατορθώματά τους στον πόλεμο, αλλά με την καθημερινή ζωή των ανθρώπων και τα προβλήματά της. Η διδακτική ποίηση, προσπαθεί να διδάξει τους ανθρώπους ενώ τα ποιήματα της λυρικής ποίησης μιλούν για τις χαρές και τις λύπες των ανθρώπων, είναι μικρά και τα συνοδεύουν παίζοντας λύρα. Κάποιοι άρχισαν να ασχολούνται με θέματα που δεν μπορούσαν να εξηγήσουν και προσπαθούσαν να καταλάβουν πώς έγινε ο κόσμος. Αυτοί ήταν οι φιλόσοφοι. Άλλοι θέλησαν να γράψουν για τα περασμένα, για να μην ξεχαστούν. Έτσι άρχισε να δημιουργείται και η Ιστορία.

ΣΠΑΡΤΗ: Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: Οι Δωριείς κατέλαβαν τη Λακωνία και ίδρυσαν ένα ισχυρό κράτος με πρωτεύουσα τη Σπάρτη. Οι Σπαρτιάτες πήραν την εξουσία και μοίρασαν τη γη μεταξύ τους. Οι παλιοί κάτοικοι έγιναν δούλοι, είλωτες, που εργάζονταν στα κτήματα. Με το εμπόριο ασχολήθηκαν οι περίοικοι, που κατοικούσαν σε συνοικισμούς γύρω από τη Σπάρτη. Οι νόμοι έγιναν πιο αυστηροί. Πάντα υπήρχε ο φόβος μήπως επαναστατήσουν οι είλωτες, οι οποίοι με τον καιρό είχαν γίνει πιο πολλοί από τους Σπαρτιάτες. Ο λόγος αυτός έκανε τους Σπαρτιάτες να γυμνάζονται καθημερινά και να ασχολούνται με πολεμικά έργα. Η Σπάρτη είχε δύο βασιλιάδες, οι οποίοι όμως δεν είχαν μεγάλη εξουσία. Όταν ξεσπούσε πόλεμος, γίνονταν αρχηγοί του στρατού. Τα σοβαρά ζητήματα τα συζητούσαν στην Απέλλα και έπαιρναν τις κατάλληλες αποφάσεις. Στη συνέλευση αυτή έπαιρναν μέρος μόνο οι Σπαρτιάτες που ήταν πάνω από τριάντα χρόνων.

ΣΠΑΡΤΗ: Η ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ: Η ζωή στη Σπάρτη ήταν σκληρή, η πόλη έμοιαζε με στρατόπεδο και οι νόμοι που έφτιαξε ο Λυκούργος ήταν αυστηροί. Τα αγόρια ως την ηλικία των επτά χρόνων έμεναν στο σπίτι. Ύστερα την εκπαίδευσή τους την αναλάμβανε η πόλη. Τα μαθήματά τους ήταν η γραφή, η ανάγνωση, η μουσική και ο χορός. Οι νέοι μάθαιναν την πολεμική τέχνη. Έμεναν σε σκηνές και έτρωγαν όλοι μαζί. Αγαπημένο τους φαγητό ήταν ο μέλας ζωμός. Έτσι κατάφεραν να έχουν αγάπη μεταξύ τους και να δημιουργήσουν τον πιο ισχυρό στρατό της εποχής εκείνης. Για πολλά χρόνια η σπαρτιατική φάλαγγα ήταν ανίκητη. Με τον ίδιο τρόπο μορφώνονταν και τα κορίτσια, τα οποία, όπως και τα αγόρια, ασκούσαν στα γυμναστήρια. Φορούσαν κοντά φορέματα και έπαιρναν μέρος σ' όλες τις γιορτές και τις εκδηλώσεις. Έτσι θα έπλαθαν γερό σώμα και θα γίνονταν αργότερα άξιες μητέρες. Τα χρήματα που κυκλοφορούσαν στη Σπάρτη ήταν σιδερένια και είχαν μικρή αξία. Οι Σπαρτιάτες δεν αγαπούσαν την πολυτέλεια στη ζωή. Ένιωθαν περήφανοι για την καταγωγή τους και έμειναν ζακυστοί για τη φιλοπατρία και την ανδρεία τους.

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ: Ο βασιλιάς Θησέας ήταν αυτός που παρακίνησε τους παλιούς κατοίκους της Αττικής να συγκεντρωθούν και να κατοικήσουν όλοι μαζί. Έτσι δημιουργήθηκε η Αθήνα γύρω από την Ακρόπολη. Για να θυμούνται οι Αθηναίοι αυτό το γεγονός, γιόρταζαν τα Παναθήναια. Αργότερα, οι Δωριείς της Πελοποννήσου, θέλησαν να καταλάβουν την Αθήνα. Για να είναι σίγουροι ότι θα τα καταφέρουν, ρώτησαν το μαντείο των Δελφών. Το μαντείο απάντησε ότι θα πετύχαιναν το σκοπό τους, αν δε σκοτωνόταν ο βασιλιάς της Αθήνας. Μόλις το έμαθε ο βασιλιάς της Αθήνας, ο Κόδρος, ντύθηκε με ρούχα χωρικού και τράβηξε για το στρατόπεδο των Δωριέων. Εκεί συνάντησε δυο στρατιώτες και τους επιτέθηκε. Αυτοί όμως κατάφεραν να τον σκοτώσουν. Όταν οι Αθηναίοι ζήτησαν να θάψουν το νεκρό βασιλιά τους, οι Δωριείς κατάλαβαν τι λάθος είχαν κάνει. Η Αθήνα όμως είχε σωθεί. Μετά τον Κόδρο, οι Αθηναίοι δεν έκαναν άλλο βασιλιά. Την εξουσία πήραν οι ευγενείς και το πολίτευμα έγινε αριστοκρατικό. Το έδαφος της Αττικής ήταν φτωχό και δεν έφτανε να θρέψει τους κατοίκους. Πολλοί ήταν χρεωμένοι και στο δικαστήριο δεν έβρισκαν δίκιο, γιατί οι νόμοι ήταν άγραφοι και οι δικαστές ευγενείς. Για να σταματήσει η αναστάτωση, οι ευγενείς ανέθεσαν στο Δράκοντα να γράψει τους νόμους (624 π. Χ.). Οι νόμοι όμως του Δράκοντα ήταν τόσο σκληροί, που κάποιοι είπαν ότι ήταν γραμμένοι με αίμα.

ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ ΣΟΛΩΝΑ. Ο ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΟΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΥΡΑΝΝΟΣ: Ο λαός της Αθήνας ζητούσε να καταργηθούν τα χρέη και να ξαναμοιραστεί η γη. Λύση όμως σ' αυτό το πρόβλημα δεν βρέθηκε, γι' αυτό και γίνονταν συχνά συγκρούσεις. Τότε, οι ευγενείς ζήτησαν από το Σόλωνα, να λάβει κάποια μέτρα. Εκείνος κατήργησε όλα τα χρέη των αγροτών και απαγόρευσε να γίνεται κάποιος δούλος, επειδή δεν είχε να πληρώσει τα χρήματα που είχε δανειστεί. Με τις ενέργειες αυτές του Σόλωνα έφυγε ένα βάρος από τους ώμους του φτωχού λαού. Ο νόμος του αυτός ονομάστηκε σεισάχθεια. Επειδή θέλησε να αφαιρέσει κι άλλη δύναμη από τους ευγενείς, χώρισε τους πολίτες σε τέσσερις τάξεις με βάση τα εισοδήματά τους και όχι την καταγωγή τους. Μ' αυτό τον τρόπο απέκτησαν δικαιώματα περισσότεροι πολίτες, αφού δεν έπαιρναν πια αξιώματα μόνο οι ευγενείς. Αυτό όμως που ήθελαν περισσότερο οι αγρότες, να ξαναμοιραστούν τα κτήματα, δεν έγινε και η αναταραχή συνεχίστηκε. Την κατάσταση εκμεταλλεύτηκε ο Πεισίστρατος, ο οποίος κατάφερε να γίνει αρχηγός των φτωχών και αρχηγός του κράτους. Έμεινε πολλά χρόνια στην εξουσία και φρόντισε να ελαφρύνει τη θέση των φτωχών. Ήταν όμως τύραννος, κυβερνούσε δηλαδή χωρίς να δίνει λόγο σε κανέναν. Όταν πέθανε, άφησε την εξουσία στο γιο του, τον Ιππία. Οι Αθηναίοι όμως αργότερα έκαναν επανάσταση και τον έδιωξαν.

Ο ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΝΕΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ: Την εξουσία ανέλαβε ο Κλεισθένης, ο οποίος ζούσε εξόριστος όσο υπήρχε στην Αθήνα το τυραννικό πολίτευμα. Γύρισε πίσω, όταν ο Πεισίστρατος λίγο πριν τον θάνατό του επέτρεψε να γυρίσουν στην Αθήνα οι πολιτικοί του αντίπαλοι. Ο Κλεισθένης θέλοντας να σταματήσει τις συγκρούσεις στην πόλη, χώρισε τους πολίτες σε 10 φυλές. Τα μέλη κάθε φυλής προέρχονταν από όλες τις τάξεις της κοινωνίας. Όλοι είχαν ίσα δικαιώματα. Κάθε φυλή εξέλεγε ένα στρατηγό και πενήντα βουλευτές. Η βουλή των πεντακοσίων, όπως ονομάστηκε, ως έργο της είχε να προετοιμάζει τα θέματα που θα συζητούνταν στην εκκλησία του δήμου. Στη συνέλευση αυτή έπαιρναν μέρος όλοι οι Αθηναίοι πολίτες. Εκεί ψήφιζαν τους νόμους, συζητούσαν και αποφάσιζαν για τα μεγάλα θέματα της Αθήνας. Όλοι μπορούσαν να πάρουν το λόγο και να πουν τη γνώμη τους. Στην Αθήνα είχαν εγκατασταθεί και πολλοί ξένοι, οι μέτοικοι, που ασχολούνταν με το εμπόριο. Οι άνθρωποι αυτοί δεν είχαν διαφορές μεταξύ τους ούτε είχαν πάρει μέρος στις συγκρούσεις που είχαν γίνει τα προηγούμενα χρόνια. Για πολλά χρόνια επικράτησε στην πόλη ηρεμία γι' αυτό και ο Κλεισθένης ονομάστηκε θεμελιωτής της δημοκρατίας.